

ESMAMULJEID «ESTONIA» OPERETIESIETENDUSTELT

Franz Lehár. «KRAHV LUXEMBURG». Operett 3 vaatuses. Libreto Alf-
red Maria Willneri ja Robert Bodanzky järgi Sulev Nõmmikult. Laulutekstid tõlkinud Priit Aimala.

Lavastaja Eesti NSV teeneline kunstitegelane Sulev Nõmmik, muusikaline juht Eesti NSV teeneline kunstitegelane Vallo Järvi, dirigent Endel Nõgene, kunstnik Eesti NSV rahvakunstnik Eldor Renter.

millise lusti ja mängurõõmuga ooperisolistidki tantsisid ja teksti rääkisid.

Kordaläinud osatäitmised on Helgi Sallo operetilauljanna Ilona Kemenyna nüansirikas Katrin Karisma Tivoli näitleja Juliette Bongardtina, Hendrik Krumm nimiosalisena ja Teo Maiste vürst Basil Romanona. Neid nägime esietendusel. Basili koomi-
kuosa on eriti tugevates kätes, sellena näeme veel Kalju Karaski, ~~peoremaat generatsioonist Väino Purret.~~

Ühtpidi sümpaatse ja auväärse ning samas väga operetliku vürsti kihlatu krahvitar Stasa Koko-sova kuju löi Liidia Panova. Meeldiv, et «Estonia» kergejal-
sem pool rikastus veel ühe tore-
da näitleja Tõnu Kilgasega.

Kindel on, et «Estonia» opereti-
lava pole varem kuulnud sellist vägevast tenorit nagu Hendrik Krumm, kelle mängu ja laulu terve õhtu kannab lust ja rõõm. Vaid II vaatusel algul jäi tal esi-
mesel kokkusaamisel Ilonaga (H. Sallo) mängulisest vabadusest veidi puudu, ta nagu ei leidnud ennast. Kuid kõik muutus, kui kohale jõudis «rumeenia» vürst Basil (T. Maiste). Nii et arengu-
ruumi on veel kõigil.

Mis teie silma või kõrva ri-
vas?

Muidu tervikuna rahuldanud etendusel oli ka oma Achilleuse kand, mis minu arvates seisnes selles, et liiga vabalt oli ümber käidud F. Lehári muusikalise dramaturgiaga. Muidugi on lavas-
taja kavalehel ausalt üles tun-
nistanud, et ta on kasutanud meloodiaid sõsaroperetidest, aga sellele võiks kõrvale tuua raske-
kaalulise vastuväite: mis juhtuks, kui Puccini viimasesse ooperisse «Turandot» viiksime sisse Madame Butterfly aaria? Nende kahe ooperi vahe on ju ainult paar-

Krumm laulab kenasti lõpulaulu «Kaunis on maailm», mis on pärit samanimelisest operetist ja üks tenorite lemmikuutäisi ning mi-
da lõpuks terve näiteseltskond koos laulab, aga «krahvil» on ju oma juhtteema «Oled sa nae-
ratav õnn», mis lõpuks peaks jõudma kulminatsioonini, nii nagu see algpartituuris ka on. Paraku seda armastust ülistavat lõppu pole. Kuuleme katkeid teistestki operetidest, nagu armast ja sen-
timentaalset laulu emast operetist «Eva», mida nüüd II vaatuses on pandud laulma Ilona. Kõik need kõlavad toredasti, aga ei tohi unustada, et igasse operetti on Lehár pannud just sellele omase aine ning ükskõik kui efektselt, kõlavalt ja aplausi esile kutsuvalt me seda ainet ka kasutame, pa-
tustame Lehári kui tervikliku teose looja vastu. Õigustuse või lohutusena võiks lisada, et kuna järgmist Lehárit tuleks meil vahest kaua oodata, siis olgu need lisad teistest operetidest praegusele teatrikülastajale väike-
se eelmaitsesena kuulsa ope-
retilooja loomingust. (Muide, viimati nägime-kuulsime Lehárit «Lõbusat leske» Meta Kodani-
porgi ja Georg Otsaga 1955. aastal.)

Veidi võiks ehk nurinat peh-
mendada Lehári iseseisva or-
kestri-pala tšardašiga, mis sel-
lesse operetti sobib, sest toob etendusse Ungari hõngu, kuigi «rumeenia» vürstiga seoses selle maa hõngu pole lisatud.

Kahjuks jäävad originaalist küllaltki kaugele laulutekstide tõlked. Näiteks laulab vürst Basil armurõõmest, armupiinast jne., mis aga ei anna täpselt edasi tema hingeseisundit. Kuulajale tuleks, nagu algtekstiski, otse välja öelda, et «ma olen armu-
nud» või midagi samaväärset. Ebakohti on teisiigi.

kõne alla tulla Tallinna opereti-
teatri loomine.»

«Krahv Luxemburgi» teise koos-
seisu esietendus oli 3. novembril. Oma arvamus avaldas Eesti NSV rahvakunstnik HEINO AASSA-
LU.

«Lavastuse peategelaseks pean Eesti NSV rahvakunstnikku Eldor Renterit kes vaatamänguliselt on pakkunud palju silmarõõmu. Te-
da võiks nimetada kunstnikuks-
lavastajaks kelle kunstnikukäe-
kiri on laval paljud asjad paika pannud.

Lavastus on üldiselt Sulev Nõm-
mikul korda läinud, aga teist koosseisu jälgides tundus et lava-
staja näitejuhitöö on jäänud tagasihoidlikuks. Ilmselt oleks Anu Kaalu Ilonagi võitnud, kui solistiga oleks rohkem tegeldud: kuju on lõpuni välja joonistama-
ta. Need, kes on ise tugevad näit-
lejad nagu Helgi Sallo (kehastas selles etenduses subretti) ja Kal-
ju Karask, on suutnud leida oma joone, aga näitlejameisterlikkuse puudujääke on tunda paljudel.

Õnnestunud on lavastaja koos-
töö ballettmeister Elga Drullega. Tema tantsused on omanäoli-
sed värsked ja vastavad lavas-
tustautlustele.

Kahjuks oli selle etenduse puu-
dus muusikaline külg: helipuu-
sloges üsna tunduvalt, koostöö orkestri ja lava vahel jättis soo-
vida.

Väino Puura nimikangelane oli huviga jälgitav. V. Puuras on nüüd varasemast tunduvalt enam märgata lavalist vabadust. Prae-
gu ei saa vaatajale veel päris selgeks Ants Kollo subretpartneri taotlused, aga kindel on see, et nii temale kui teistele ooperiso-
listidele tuleb operetis kaasatège-
mine igati kasuks.»

«Krahv Luxemburgi» kolmandat esietendust jälgis täissaal vaata-
jaid 6. novembril. Eesti NSV rahvakunstnik, dirigent PEETER SAUL ütles, et ta pole kaua nii head operetti näinud. Etenduse tõiab heale tasemele H. Krummi vokaalne võlu ja sära ning osatunnetuslik laulmine. Dirigent E. Nõgene on tugevasti arenenud ja ennast leidnud juhata kindlalt. Operetid puhul tavalisest pisut suurendatum orkestrikoosseis (näit. I viiuleid 2—3 asemel 4) tagab täiusliku helikõla, mis siis-
ki lauljaid ei summuta.

Toredasti on arenenud Katrin Karisma. Tema vokaal on sellisel tasemel, et võiks arvata, nagu oleks ta Konservatooriumis lõpe-
tanud mitte lavakunstikateedri, vaid laulu eriala. Ka Heli Lääts kiitis nii K. Karisimat kui H. Sal-
lot, kelle laul teda meeldivalt ül-
latas.

«Estonia» toredaks võidu-
nimas lavastust teatriveteran KUL-
NO RAIDE. Üllatav lavastuse ku-
junduslik külg, eriti meeldis tal-
le H. Sallo osatäitmine ja koori dūnaamika. Vaid duettide reitsatiiv-
tiivsed osi tuleks aeglustada, sest praegu ei jõua tekst tervikuna saali (nii peaosalistel kui subretpaaril).

Vahendanud
REIN VAHER

● Helgi Sallo Ilonaga. Hend-

Kolmeaastase vaheaja järel pakkus «Estonia» 1. novembril esietenduse kergema žanri sõp-
radele. F. Lehári opereti «Krahv Luxemburgi» kolmanda lavastuse «Estonias» (varem 1911. ja 1943. aastal) võttis publik hästi vastu. Mõnuga jälgis lavaltoimuvat ka helilooja Leo Normet, kellelt pärast esietendust esmamuljeid pärisime.

L. NORMET: «Kõigepealt ta-
haks kiita kenasti kujundatud ja sisukalt koostatud kavalehte. Järgmine meeldiv üllatus oli Eldor Renterit ilus ja stiilne lava-
pilt, ajastu juugendlik kajastus eriti II vaatuses restoranikujun-
dus. Minu silmale sobisid ka Riia ballettmeisteri Elga Drulle tantsud ja stiilsed kostüümid.

Sulev Nõmmiku operetilavasta-
jatöö on olnud nagu treppi möö-
da minek. Kui «Rose-Marie» la-
vastus oli selle trepi algastmeil ja «Monmartre'i kannike» kesk-
paigas, siis «Krahviga» jõudis S. Nõmmik juhu üsna kõrgele. «Krahvis» on unda suuropereti hõngu, kõike seda, mida me sel-
liselt lavastusel ootame. See on üldmulje. Pisi-asjadest ei tasu rääkida, sest üldiselt oli lavasta-
ja kõik sügavalt läbi mõelnud.

Dirigent Endel Nõgesel on hulk arenguteed seljataga. Orkester oli lauljale vääriline partner. Paigas olid eel- ja järelmängude ning tantsude tempod ja meeleolud. Lehári maailm pääses saali.»

eriti II vaatuse restorani-kujundus. Minu silmale sobisid ka Riia ballettmeisteri Elga Drulle tantsud ja stiilsed kostüümid.

Sulev Nõmmiku operetilavastajad on olnud nagu treppi mööda minek. Kui «Rose-Marie» lavastus oli selle trepi algastmeil ja «Montmartre'i kannike» keskpaigas, siis «Krahviga» jõudis S. Nõmmik juha üsna kõrgele. «Krahvis» on unda suuropereti hõngu, kõike seda, mida me selliselt lavastuselt ootame. See on üldmulje. Pisiasjadest ei tasu rääkida, sest üldiselt oli lavastaja kõik sügavalt läbi mõelnud.

Dirigent Endel Nõgesel on hulk arenguteed seljataga. Orkester oli lauljaile vääriline partner. Paigas olid eel- ja järelmängude ning tantsude tempod ja meeleolud. Lehári maailm pääses saali.

Üle hulga aja näeme operetis kaasa tegemas «Estonia» tugevaid ooperisolistide. Mida öelda osatäitmistest?

«Kui palju oleme kaotanud, et me nii harva näeme oma soliste operetis! Ilmselt on nad ka ise kaotanud. Meeldiv oli jälgida,

mesel kokkusaamise Ilonaga (H. Sallo) mängulisest vabadusest veidi puudu, ta nagu ei leidnud ennast. Kuid kõik muutus, kui kohale jõudis «rumeenia» vürst Basil (T. Maiste). Nii et arenguruumi on veel kõigil.»

Mis teie silma või kõrva riivas?

«Muidu tervikuna rahuldanud etendusel oli ka oma Achilleuse kand, mis minu arvates seisnes selles, et liiga vabalt oli ümber käidud F. Lehári muusikalise dramaturgiaga. Muidugi on lavastaja kavalehel ausalt üles tunnistanud, et ta on kasutanud meeloodiaid sõsaroperettidest, aga sellele võiks kõrvale tuua raskekaalulise vastuväite: mis juhtuks, kui Puccini viimasesse ooperisse «Turandot» viiksime sisse Madame Butterfly aaria? Nende kahe ooperi vahe on ju ainult paar-kümmend aastat ja Puccini on ikka Puccini. Nagu ka Lehár on Lehár. Nii lavastuslikust kui muusikalisest küljest on küll hästi lahendatud «Krahvi» kaks finaali, aga üldiselt on kogu III vaatuse viidud hoopis muude muusikalisse maailma. Tõsi, H.

se eemalisesustena kuuluu operetilooja loomingust. (Muide, viimati nägime-kuulsime Lehárit «Lõbusat leske» Meta Kodaniporgi ja Georg Otsaga 1955. aastal.)

Veidi võiks ehk nurinat pehmendada Lehári iseseisva orkestripala tšaardašiga, mis sellesse operetti sobib, sest toob etendusse Ungari hõngu, kuigi «rumeenia» vürstiga seoses selle maa hõngu pole lisatud.

Kahjuks jäävad originaalist küllaltki kaugemale laulutekstide tõlked. Näiteks laulab vürst Basil armurõõmust, armupiinast jne., mis aga ei anna täpselt edasi tema hingeseisundit. Kuulajale tuleks, nagu algtekstiski, otse välja öelda, et «ma olen armunud» või midagi samaväärset. Ebakohti on teisigi.

Asja esietendunud operetti näitas, kui vajalik on, et «Estonia» sagedamini pöörduks klassikalise opereti poole, muidugi unustamata ka algupärandeid. Sellega ei taha ma muidugi midagi öelda muusikalide vastu. Kuna meil on võimalik pakkuda nii heal tasemel operetti, siis võiks

ki lauljad ei summuta.

Toredasti on arenenud Katrin Karisma. Tema vokaal on sellisel tasemel, et võiks arvata, nagu oleks ta Konservatooriumis lõpetanud mitte lavakunstikateedri, vaid laulu eriala. Ka Heli Lääts kiitis nii K. Karisemat kui H. Sallot, kelle laul teda meeldivalt üllatas.

«Estonia» toredaks võiduks nimetas lavastust teatriveteran KULLNO RAIDE. Üllatab lavastuse kujunduslik külg, eriti meeldis tal le H. Sallo osatäitmine ja koori dünaamika. Vaid duettide reitsitijivseid osi tuleks aeglustada, sest praegu ei jõua tekst tervikuna saali (nii peaosalistel kui subretpaaril).

Vahendanud REIN VAHER

● Helgi Sallo Ilonana, Hendrik Krumm nimiosalisena ja Teo Maiste vürst Basilina.

Toomas Volmeri foto (ETA)

● Teise koosseisu peaosalistepaar Anu Kaal ja Väino Puura.

Henno Saarse foto